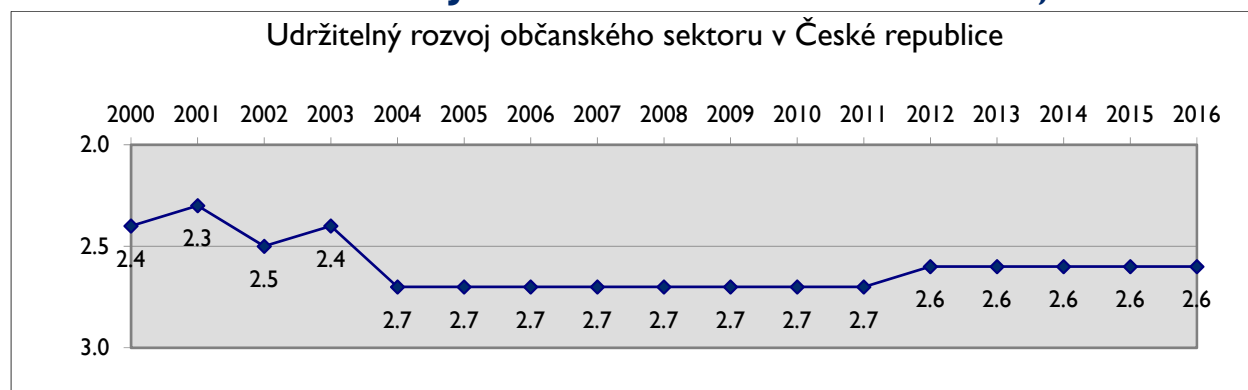

INDEX UDRŽITELNÉHO ROZVOJE OBČANSKÉHO SEKTORU V ČESKÉ REPUBLICCE ZA ROK 2016

Červen 2017

UDRŽITELNÝ ROZVOJ OBČANSKÉHO SEKTORU: 2,6

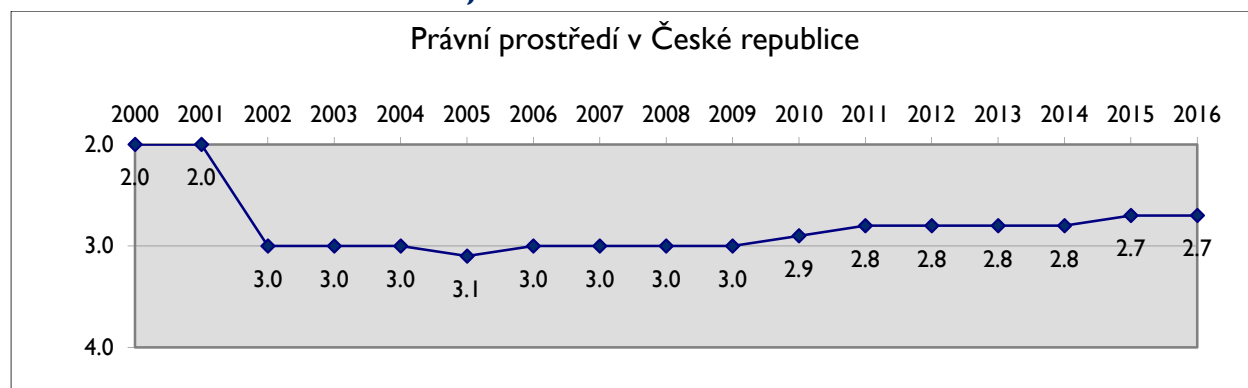
Celkové hodnocení udržitelného rozvoje občanského sektoru v České republice se v roce 2016 nijak zásadně nezměnilo, přestože v jednotlivých aspektech ke změnám došlo. Lehké zlepšení bylo zaznamenáno především

v oblasti organizační základny, finančního zajištění a prosazování zájmů, zatímco obraz organizací občanské společnosti v očích veřejnosti se zhoršil. Stále více organizací občanské společnosti (dále OOS nebo organizace OS) pracuje se strategickým plánováním a nadále roste počet osob zaměstnaných v tomto sektoru. Po vyřešení řady problémů s nastavením operačních programů mohly organizace OS konečně začít čerpat prostředky z fondů EU v rámci nového programovacího období (2014 – 2020). Některá ministerstva také začala o OOS uzavírat víceleté smlouvy o spolupráci a financování. OOS se i v uplynulém roce zaměřovaly na řadu aktuálních a kontroverzních témat, k nimž zaujímaly často silné postoje. Celkově posílily svoji advokační činnost, nicméně některé jejich názory, týkající se například imigrační politiky, inkluzivního vzdělávání nebo zahraniční politiky, nenacházely přílišnou podporu veřejnosti. Obraz celého občanského sektoru se tak zhoršil.

Státní politika vůči nestátním neziskovým organizacím na léta 2015 – 2020 určila několik priorit. Patří mezi ně například rozvoj spolupráce s asociacemi a střešními organizacemi neziskových organizací, intenzivnější spolupráce s Radou vlády pro nestátní neziskové organizace (RVNNO), zefektivnění sběru dat a informací o neziskovém sektoru a také rozvoj firemní filantropie. Obecně se v roce 2016 dařilo tyto cíle naplňovat. Pouze malý pokrok byl však zaznamenán v oblasti přípravy zákonů týkajících se občanské společnosti, jako je například Zákon o statutu veřejné prospěšnosti a dlouho očekávaný Zákon o sociálním podnikání. Vláda se navíc rozhodla nepokračovat v přípravě Zákona o dobrovolnictví.

Podle údajů Českého statistického úřadu z prosince 2016 bylo v České republice zaregistrováno celkem 92 878 spolků (nárůst oproti 89 584 v roce 2015) a 26 370 pobočných spolků (26 423 v roce 2015); 2 792 obecně prospěšných společností (2 894 v roce 2015); 686 zapsaných ústavů (388 v roce 2015); 516 nadací (505 v roce 2015); 1 635 nadačních fondů (1 518 v roce 2015) a 4 177 církevních organizací (4 166 v roce 2015).

PŘÁVNÍ PROSTŘEDÍ: 2,7

Právní prostředí, v němž OOS v České republice působí, se v roce 2016 zásadním způsobem nezměnilo. I nadále se mohou registrovat a jednoduše provozovat svoji činnost.

V souladu s novým občanským zákoníkem, který vstoupil v platnost v lednu 2014, byly OOS nuceny upravit do konce roku 2016 své zakládací dokumenty. Přestože nejsou dostupné žádné statistiky, neoficiální údaje naznačují, že některé organizace tento termín nedodržely. V praxi však z nedodržení termínu neplynou organizacím žádné důsledky, neboť soudy nemají kapacitu se těmto nedostatkům věnovat. Veřejné rejstříky OOS od roku 2014 zpřístupňují veřejnosti důležité informace o OOS, včetně statutárních dokumentů nebo výročních zpráv. Došlo tak ke zvýšení transparentnosti a přesněji lze též odhadnout počty skutečně aktivních OOS.

Stejně jako v předchozím roce přetrvávaly i v roce 2016 potíže s interpretací některých ustanovení občanského zákoníku. Jednotlivé soudy rozhodovaly v obdobných záležitostech často rozdílně a chyběla tak právní jistota. V praxi například jednotlivé soudy požadovaly při registraci organizací různé dokumenty. Byla

proto zřízena tripartitní pracovní skupina, zahrnující OOS, vládu a zástupce komerční sféry, jejímž úkolem je věnovat se právě této problematice. Nicméně v roce 2016 v tomto směru nebyl zaznamenán žádný znatelnější pokrok.

V roce 2016 pokračovaly přípravy Zákona o sociálním podnikání. Zákon by měl jasným vymezením pojmů sociální podnik a sociální podnikání přispět k rozvoji sociálního podnikání, které je populárním nástrojem pro řešení nejrůznějších společenských problémů a zároveň dokáže generovat zisky. Ministerstvo financí však s návrhem zákona nesouhlasilo. Především pak s jeho částí, která hovořila o finančních benefitech - daňových zvýhodněních pro sociální podniky.

Zákon o statusu veřejné prospěšnosti byl Ministerstvu spravedlnosti vrácen k přepracování v roce 2015. V roce 2016 pak proběhlo nové veřejné připomínkování přepracovaného návrhu. V prosinci byl zákon poslán parlamentu, a to i přes negativní stanovisko Legislativní rady vlády. Většina OOS se zákonem nesouhlasí, neboť definuje řadu podmínek a povinností pro získání statusu, avšak nepočítá s žádnými konkrétními výhodami pro jeho držitele.

Ministerstvo vnitra stáhlo zákon o dobrovolnické službě z legislativního procesu, neboť by v navrhované podobě představoval přílišnou regulaci oblasti dobrovolnictví a dobrovolnických organizací. Místo toho ministerstvo pracuje na projektu podpory dobrovolnických center v jednotlivých krajích a sbírá data týkající se dobrovolnictví v České republice.

V roce 2016 vznikala novela Zákona o sociálních službách. Během přípravy nebyla dostatečně konzultována s OOS. Výsledný dokument specifikuje několik druhů sociálních služeb a reguluje jejich registraci. Pro OOS je případné schválení novely spojeno s nejistotou. Není totiž zcela jasné, zda dříve registrované organizace mohou i nadále poskytovat sociální služby či zda mohou za své služby vybírat poplatky.

OOS mají svobodné podmínky ke své existenci vymezené zákonem. Nejsou terčem nátlaku ze strany centrálních úřadů ani samospráv a mají možnost svobodně se vyjadřovat v rámci veřejné debaty.

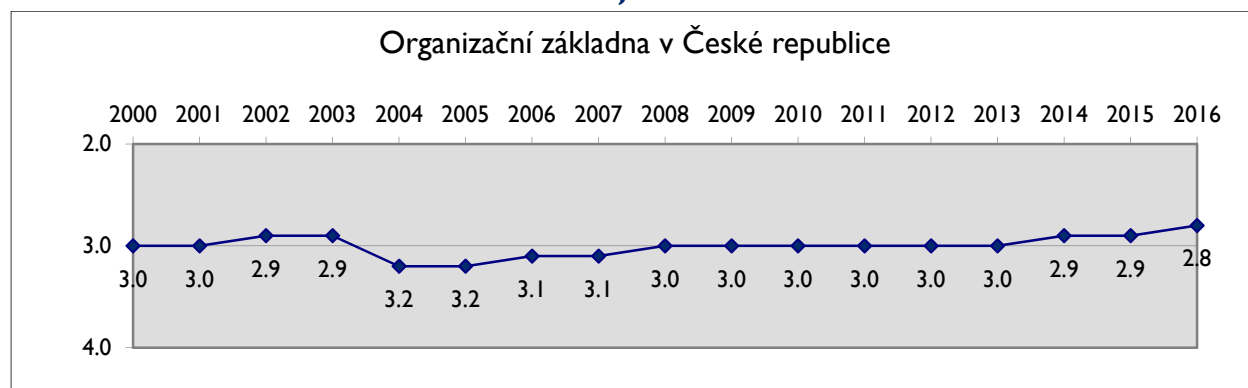
V souladu se zákonem o dani z příjmů i nadále platí, že dotace, granty a dary neziskovým organizacím jsou osvobozeny od daní. Hodnotu daru si mohou fyzické i právnické osoby odečíst od základu daně. V případě fyzických osob se jedná o maximální výši 15 % z celkových příjmů, u právnických až 10 %. Nezisková organizace – veřejně prospěšný poplatník si může snížit základ daně až o 300 000 Kč (přibližně 12 000 USD), za podmínky, že takto ušetřené prostředky použije na krytí nákladů (výdajů) souvisejících s činnostmi, z nichž získané příjmy nejsou předmětem daně.

Od poloviny roku 2015 je realizována Státní politika vůči NNO na léta 2015 – 2020. Jejím cílem je vytvořit silný a udržitelný neziskový sektor. Důraz je kladen na hospodárnější přerozdělování finančních prostředků, transparentnost v oblasti státních politik vůči OOS, podporu dobrovolnické práce a filantropie nebo na rozvoj partnerství a spolupráce mezi vládou a organizacemi občanské společnosti. V roce 2016 pokračovala diskuse o podpoře firemního fundraisingu. Na podzim pak proběhl kulatý stůl na toto téma, kterého se zúčastnili zástupci Ministerstva financí, korporací, neziskových organizací, auditorů a daňoví odborníci.

Legislativa organizacím OS i nadále umožňuje získávat finance prodejem zboží a služeb. Dosažený zisk však musí být použit na podporu hlavní činnosti organizace. Od 1. 12. 2016 musí vést organizace OS, které provozují podnikatelsky ubytovací a stravovací služby, elektronickou evidenci tržeb (EET).

Stále platí, že poptávka po právních konzultacích týkajících se občanského sektoru naráží na nedostatek specialistů na legislativu neziskových organizací. Výklady práva jednotlivých odborníků se navíc liší.

ORGANIZAČNÍ ZÁKLADNA: 2,8

Organizační základna organizací OS se oproti předchozímu roku mírně zlepšila.

OOS aktivně usilují o lokální podporu svých iniciativ a stále používají strategické plánování jako nástroj k identifikování nových cest k diverzifikaci zdrojů. Stabilní a větší organizace strategicky plánují pravidelně, zatímco menší pracují obvykle s ročními plány. V roce 2016 se více OOS věnovalo strategickému plánování své činnosti, neboť to od nich stále více vyžadují firemní dárci, vláda i EU. Na strategické plánování se pohlíží jako na prostředek k dosažení vyšší udržitelnosti projektů i samotných organizací.

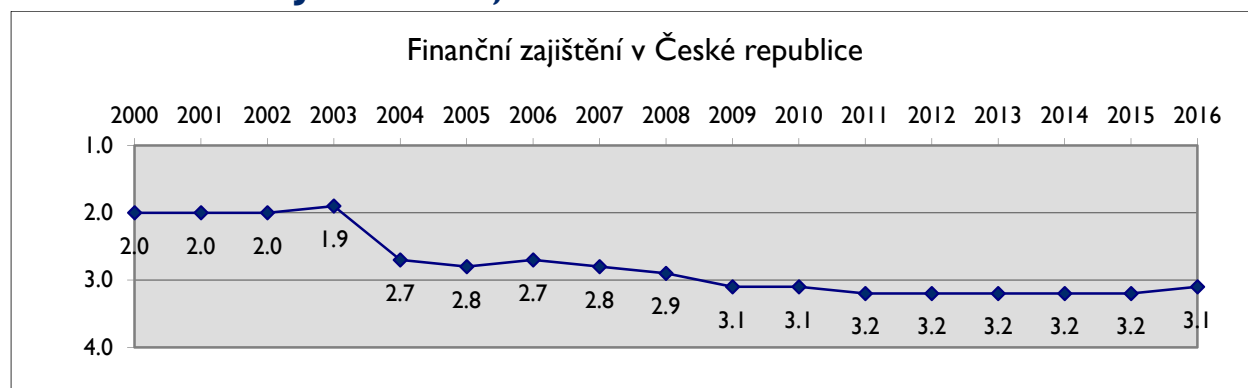
OOS jsou ze zákona povinny definovat v zakládajících dokumentech svoji organizační strukturu, kompetence a povinnosti svého řídicího orgánu. Obecně platí, že OOS mají silnou organizační strukturu, zahrnující správní i dozorčí radu a management. Nicméně je častou praxí, že si členové rad nejsou vědomi svých povinností. V mnoha případech pouze plní minimální povinnosti stanovené zákonem, a tím jejich iniciativa končí. V roce 2016 prošla řada OOS přechodem na novou právní formu, která lépe odpovídá zaměření jejich činnosti. Například některé spolky poskytující služby se transformovaly na ústavy, neboť tato právní forma lépe vystihuje jejich poslání. Tyto změny se odrazily také v organizační struktuře. Obecně také platí, že organizace, které jsou příjemci vládních dotací a grantů či samy aktivně fundraisují prostředky, mají lépe zpracovány procesy plánování a řízení.

Větší a vlivnější OOS mají spíše stálé zaměstnance. Nadále je však běžnou praxí, že organizace zaměstnávají své pracovníky pouze na dobu trvání projektu. Většina pracovních pozic má jasný popis náplně práce, přestože reálný objem práce je často vyšší než oficiální. Platy v OOS jsou obecně nižší, než jaké mají zaměstnanci v ostatních sektorech.

Podle nejnovějších údajů Českého statistického úřadu pracovalo v roce 2014 v organizacích občanského sektoru 107 243 lidí (přepočteno na plný úvazek), což činilo 2,12 % podílu na zaměstnanosti ČR. Dále zde působilo 26 414 registrovaných dobrovolníků (přepočteno na plný úvazek), kteří odpracovali 45,6 milionů hodin. Pro srovnání v roce 2013 to bylo 104 830 lidí (přepočteno na plný úvazek), 25 307 dobrovolníků a 43,8 milionů hodin dobrovolnické práce. Vyšší zájem o dobrovolnictví potvrzuje i World Giving Index - 14 % respondentů uvedlo, že se v roce 2015 zapojilo do dobrovolnických aktivit, zatímco v roce 2014 šlo o 13 %.

České organizace občanského sektoru obecně disponují dostatečnými finančními zdroji na pořízení technického vybavení kanceláří. Často se také stává, že firmy darují organizacím OS použité, ale funkční technické vybavení. Naprostá většina OOS standardně využívá internet a zdarma dostupné on-line aplikace i sociální média ke komunikaci s podporovateli, partnery i veřejností.

FINANČNÍ ZAJIŠTĚNÍ: 3,1

V roce 2016 se tento aspekt existence OOS mírně zlepšil.

Většina OOS zůstává závislá na jednom hlavním zdroji financování – obvykle veřejných dotacích nebo fondech EU. Podle údajů Českého statistického úřadu obdržely organizace OS v roce 2014 od vládních institucí celkem asi 16,9 miliard Kč (přibližně 842 milionů USD), v porovnání s rokem 2013, kdy se jednalo o částku 16,2 miliard Kč; od individuálních dárců (včetně dobrovolné práce) získaly 10,6 miliard Kč (přibližně 532 milionů USD) oproti roku 2013, kdy to bylo 10 miliard Kč; 5 miliard Kč (okolo 254 miliard USD) pocházelo od firemních dárců (oproti 4,2 miliardám Kč v roce předchozím); a 470 milionů Kč (přibližně 23 milionů USD) pocházelo z mezinárodních zdrojů (v roce 2013 tyto zdroje dosáhly 575 milionů Kč).

V polovině roku 2016 začaly být v České republice dostupné prostředky z Evropských fondů pro programovací období 2014-2020. Pro toto sedmileté období je alokováno celkem 24 miliard Euro, nicméně nejsou dostupné údaje o tom, kolik z těchto peněz půjde do občanského sektoru.

Nejaktuálnější data RVNNO poskytují detailnější pohled na strukturu financí směřujících z veřejných rozpočtů do nestátního neziskového sektoru. V roce 2015 bylo nadacím, nadačním fondům, spolkům, pobočným spolkům, obecně prospěšným společnostem, ústavům, účelovým zařízením církví, školským právnickým osobám a zájmovým sdružením právnických osob poskytnuto formou dotace 16,48 miliard Kč (přibližně 650 milionů USD). Oproti roku 2014 se jednalo o nárůst z 13,56 miliard Kč (okolo 559 milionů USD)¹. Z této celkové částky pocházelo 9,77 miliard Kč (přibližně 390 milionů USD) ze státního rozpočtu, což je nárůst oproti roku 2014, kdy to bylo 7,59 miliard USD; 2,3 miliard Kč (přibližně 92 milionů USD) pocházelo z krajských rozpočtů a rozpočtu hlavního města Prahy, přičemž v roce 2014 podpora dosahovala 1,8 miliardy Kč; 3,7 miliard Kč (cca 148 milionů USD) pocházelo z obecních rozpočtů kromě Prahy, oproti roku 2014, kdy tato podpora dosáhla 3,34 miliard Kč; a 737 milionů Kč (okolo 28 milionů USD) pocházelo ze státních fondů ČR, což je oproti roku 2014, kdy se jednalo o 842 milionů Kč, pokles.

OOS zaznamenávají meziročně mírný nárůst prostředků z veřejných zdrojů na poskytování sociálních služeb, humanitární pomoci, kulturních programů a sportovních aktivit, avšak většina dotací směřuje zavedeným organizacím spíše než nově vzniklým. Jednotlivá ministerstva, kraje a obce mají navíc při přerozdělování prostředků různé požadavky na OOS. Každý kraj při rozhodování o podpoře neziskových organizací interpretuje zákon o rozpočtových pravidlech jinak. Interpretace se liší například ve výkladu toho, jak je chápána “veřejná prospěšnost” projektu.

Veřejné finance byly většinou udělovány pouze na rok. V reakci na advokační činnost RVNNO přijala vláda v roce 2015 změny, které umožňují za určitých podmínek uzavírat víceleté smlouvy o spolupráci s neziskovými

¹ Údaje o veřejných financích pro neziskový sektor v roce 2014 pocházející od RVNNO se liší od dat uváděných ČSÚ. Důvodem je fakt, že data RVNNO se vztahují na užší skupinu OOS (nestátní neziskové organizace).

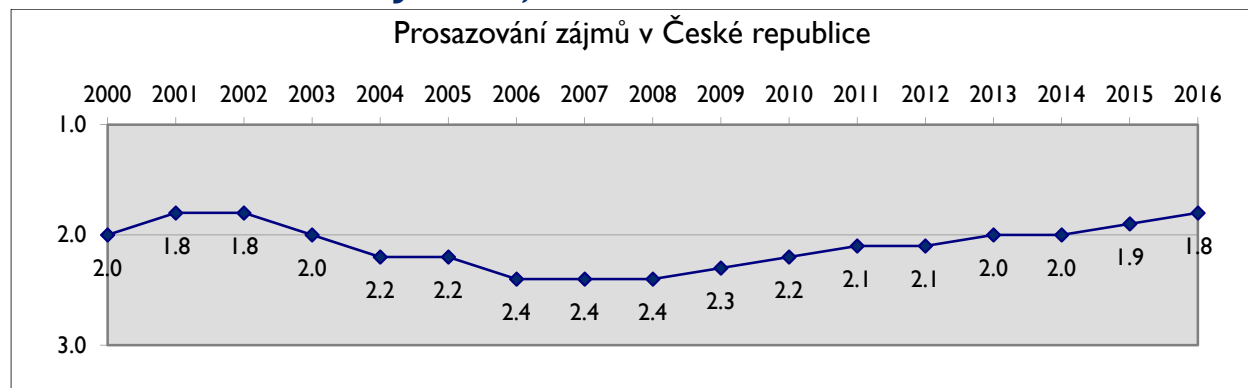
organizacemi. V roce 2016 začala některá ministerstva tyto smlouvy s vybranými OOS skutečně uzavírat, jmenovitě tak učinilo Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy, Ministerstvo spravedlnosti, Úřad vlády a Ministerstvo zahraničních věcí. Tyto víceleté dohody snižují nejistotu provozu OOS.

OOS se snaží diverzifikovat své financování také cestou individuálního a firemního dárcovství. Využívají charitativní mobilní aplikace a crowdfundingové platformy, jako je HitHit a Darujspravne.cz. V roce 2016 se české OOS oficiálně poprvé připojily ke Giving Tuesday. Ambasadorem tohoto svátku dárcovství a dobrovolnictví pro ČR se stala Asociace společenské odpovědnosti. Hashtag GivingTuesdayCZ byl užít více než tisíckrát a na Facebooku se objevilo více než 100 000 souvisejících postů. Obzvláště úspěšnou organizací byli Lékaři bez hranic - Médecins Sans Frontières (MSF), kteří získali přes 820 000 Kč na svoje aktivity v Nigérii. OOS postupně budují komunitu pravidelných dárců. Podle údajů World Giving Index 23 % respondentů uvedlo, že v roce 2015 pravidelně přispívali na charitu, v roce 2014 jich bylo 20 %. OOS i nadále navazují spolupráci s firemními dárci, kteří je tlačí k větší profesionalizaci a transparentnosti.

Nejběžnější formou podnikání OOS je prodej zboží a služeb, nicméně některé z organizací, (především ty, které poskytují sociální či zdravotní služby) si účtují za svoji činnost pouze minimální poplatky. Podle nejnovějších údajů Českého statistického úřadu poskytovaly v roce 2014 české OOS více než 54 % zboží a služeb zdarma, zatímco netržní cena byla účtována za 17 % zboží a služeb. Spolky vybírají členské poplatky, ty jsou však pro OOS minoritním zdrojem financování.

Zákon i nadále vyžaduje od OOS sestavování výročních zpráv, vedení účetnictví a u registrovaných OOS v některých případech také audit. Takové požadavky vyjadřují též dárci. OOS si obvykle nemohou dovolit samostatnou pozici finančního manažera. Místo toho je za finanční řízení zodpovědný často jeden ze zaměstnanců, který zároveň vykonává pozici například i v oblasti fundraisingu, managementu lidských zdrojů a vztahů s klienty. Výsledkem je situace, kdy je finanční management OOS často nesystematický.

PROSAZOVÁNÍ ZÁJMŮ: 1,8

V advokační činnosti se OOS v roce 2016 zlepšily. V důsledku Státní politiky vůči NNO na léta 2015 – 2020 se zvýšila míra spolupráce mezi vládou a střešními organizacemi (sítěmi) OOS. OOS jsou stále zapojeny do poradních orgánů a komisí vlády, včetně poradních orgánů pro lidská práva, neziskové organizace a udržitelný rozvoj. Jsou také zapojeny do programování, implementace a monitoringu fondů EU. Jejich zastoupení je často povinné a vychází ze schválených koncepčních dokumentů. Jednotlivá ministerstva spolupracují s OOS prostřednictvím pracovních skupin, které připravují nové vládní politiky. Například Ministerstvo spravedlnosti pracovalo se sekci neziskových organizací Unie zaměstnavatelských svazů na přípravě zákona o statutu veřejné prospěšnosti, Ministerstvo financí spolupracovalo s Asociací veřejně prospěšných organizací ČR (AVPO ČR) na řadě témat, včetně oblasti účetnictví pro OOS nebo zákonů o dani z příjmu a elektronických rejstřících.

V roce 2016 proběhly v České republice krajské volby. Asociace nestátních neziskových organizací (ANNO ČR) analyzovala programy různých politických stran a hnutí, přičemž zjistila, že pouze málo z nich hovořilo také o sektoru občanské společnosti. Politické strany navíc často měly pro různé kraje různé a odporující si programy. Tato analýza však na samotné programy neměla žádný vliv.

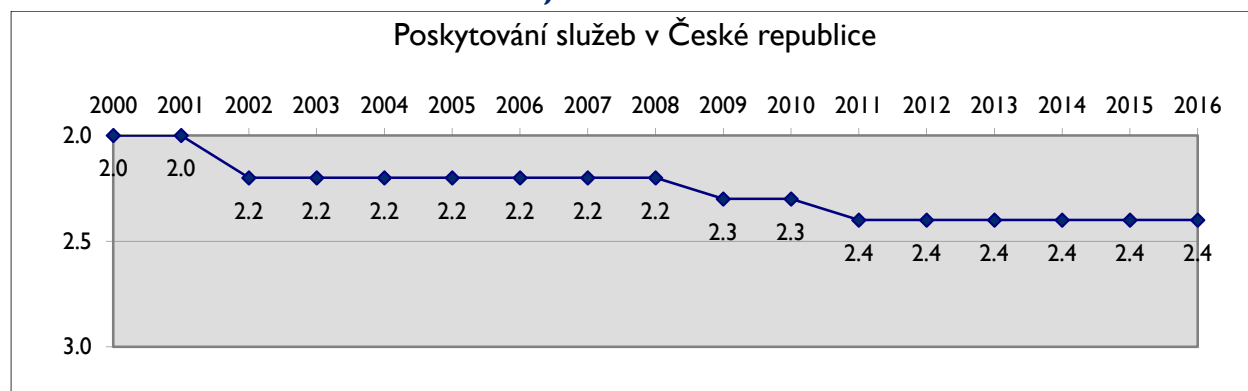
Koalice proti palmovému oleji, což je nezávislá platforma organizací i jedinců, která usiluje o celosvětové snížení spotřeby palmového oleje, zorganizovala v roce 2016 řadu osvětových a vzdělávacích akcí. Zapojila se také do politického lobbyingu a komunikovala s komerčním sektorem o tématu odlesňování v Indonésii. Během roku vyhlásily významné české osobnosti převážně z kulturní oblasti akci Týdny občanského neklidu. Jednalo se o výzvu k aktivismu proti politikám české vlády (především prezidenta republiky a jeho úřadu), zejména jejímu směřování k bližší spolupráci s Ruskem a Čínou. Iniciativa byla i koncem roku 2016 stále aktivní.

Zákon o sociálním bydlení je předmětem diskusí už řadu let. Regulace by měla řešit problematiku tzv. byznysu s chudobou a umožnit sociálně slabým získat důstojné bydlení na delší dobu. V průběhu přípravy zákona proběhlo v roce 2016 několik odborných konferencí, přesto návrh, který Ministerstvo práce a sociálních věcí předložilo k připomínkování na podzim 2016, nebyl přijat příliš pozitivně. Kromě neziskových organizací poukazují na jeho problematičnost zejména obce, na které by měla dopadnout povinnost zajišťovat sociální byty. Koncem roku byl návrh zákona stále diskutován.

Advokační činnost OOS zaměřená na změny legislativy vede často k neshodám uvnitř sektoru. Příkladem rozdílných názorů v rámci sektoru občanské společnosti byly debaty týkající se Zákona o veřejné prospěšnosti a Zákona o dobrovolnictví. OOS pracující v sociálních službách mají malé kapacity, které jim neumožňují obhajovat jejich zájmy, a zákonodárci se zájmy servisních organizací zabývají jen ve velmi omezené míře.

V roce 2016 probíhal silný lobbyng OOS například v oblasti genderové rovnoprávnosti, inkluzního vzdělávání, práv komunity LGBT, sociálního bydlení, finanční podpory hospiců a rozvoje služeb pro sluchově postižené. OOS se snažily například vyjednat začlenění profese tlumočnicků ze znakového jazyka do Národní soustavy povolání a také prosadit krytí služeb mobilních hospiců ze zdravotního pojištění.

POSKYTOVÁNÍ SLUŽEB: 2,4

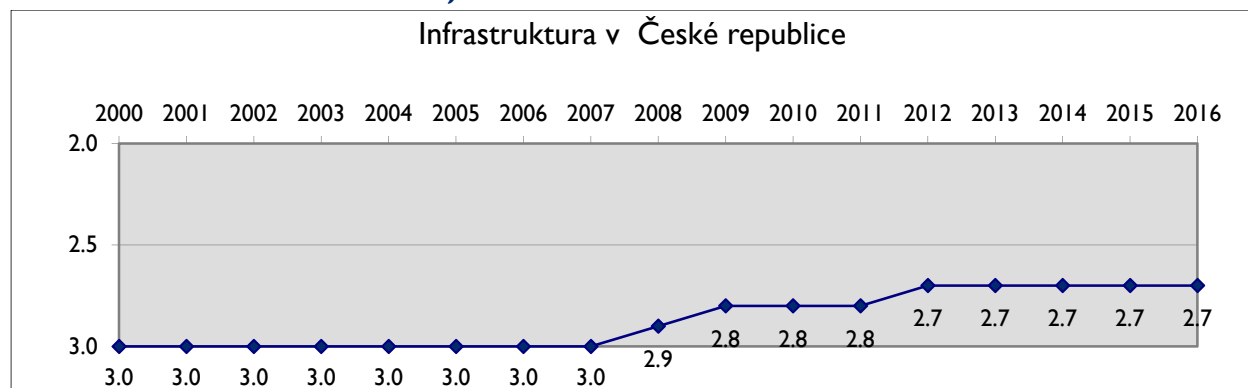
Organizace OS poskytují širokou škálu služeb, včetně služeb v oblasti vzdělávání, sociální, zdravotnické, kulturní, environmentální. OOS často zaplňují závažnou mezeru ve službách, poskytovaných státem. V roce 2016 reagovaly OOS například na potřebu veřejnosti týkající se inkluze zdravotně postižených dětí, příslušníků minorit a dětí se sociálním znevýhodněním do systému vzdělávání. Přetrvává stav z minulých let, kdy především NNO v oblasti sociálních služeb mají nedostatek financí na další rozvoj.

Kraje preferují podporu služeb, které poskytují příspěvkové organizace, spíše než služeb nezávislých OOS. V roce 2016 byli dobrovolnickou organizací Hestia školeni dobrovolníci v nové oblasti – pomoci pěstounským rodinám.

OOS nabízejí veřejně prospěšné služby (včetně služeb v sociální a zdravotní oblasti a volnočasových aktivit) široké veřejnosti. Využívání internetu a sociálních sítí pro oslovení klientů a příznivců je běžnou praxí. Profesionálně fungující neziskové organizace situaci na trhu monitorují a vyhodnocují kvalitu svých služeb. V roce 2016 byl v reakci na požadavky veřejnosti zaznamenán nárůst služeb pro lidi umírající doma (mobilních hospiců), rozvoj služeb pro sluchově postižené a recyklace.

Organizace občanské společnosti mohou podle zákona kalkulovat ceny (s výjimkou registrovaných sociálních služeb) tak, aby zajistily návratnost svých nákladů. Běžné ale je, že organizace svoje produkty oceňují na základě hodnoty, kterou jsou ochotni platit jejich klienti a uživatelé, ti jsou však často zvyklí podobné služby získávat zdarma, což vede k všeobecnému podhodnocování cen služeb.

INFRASTRUKTURA: 2,7

V ČR existují podpůrné a servisní organizace, které organizacím OS nabízejí vzdělávání a poradenství, sídlí však převážně v Praze. Jedná se například o Nadaci Neziskovky.cz, Nadaci rozvoje občanské společnosti, Asociaci veřejně prospěšných organizací ČR, Asociaci nestátních neziskových organizací ČR. V některých krajích přebírají podpůrnou činnost místní úřady.

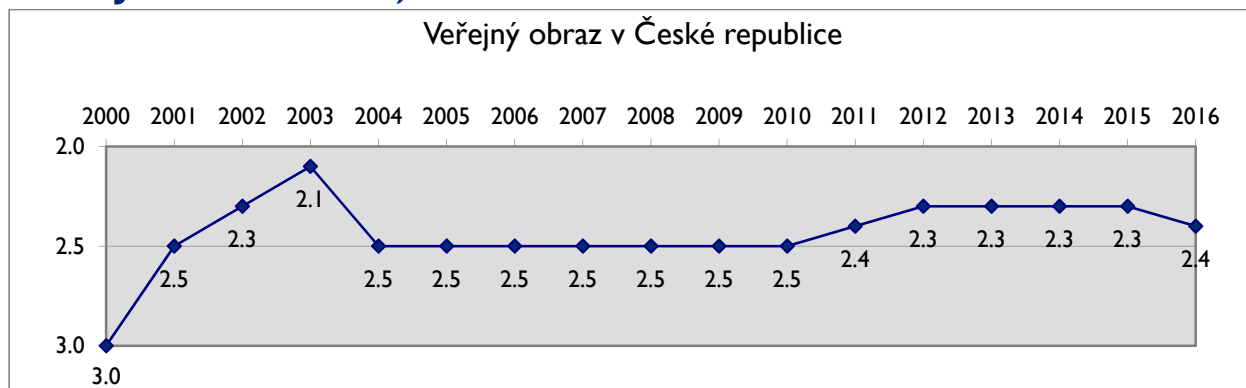
Nadace a nadační fondy podporují veřejně prospěšné projekty OOS v rámci svých grantových programů. Nadační příspěvky často pokrývají finanční potřeby NNO, které není možné uspokojit z jiných zdrojů (například osobní náklady, náklady na provoz či vzdělávání). Podle nejaktuálnějších údajů Fóra dárců rozdělilo deset největších firemních nadací a nadačních fondů v roce 2015 celkem 783 milionů Kč (31 milionů USD), což je oproti předchozímu roku téměř dvojnásobek (v roce 2014 to bylo 342 milionů Kč).

V ČR existují dvě střešní asociace působící na celostátní úrovni - Asociace nestátních neziskových organizací ČR a Asociace veřejně prospěšných organizací ČR. Ve většině krajů pracují také krajské asociace nestátních neziskových organizací. Nadále fungují též oborové asociace (ekologie, humanitární oblast, volnočasové aktivity dětí, mládeže a dospělých). Stát preferuje komunikaci s organizacemi OS zejména prostřednictvím jejich střešních organizací, které musí prokázat svoji reprezentativnost a dostatečnou členskou základnu. V roce 2016 byl poprvé prostřednictvím Úřadu vlády vypsán grantový program pro posílení kapacit všeoborových sítí.

Ze strany organizací OS je zájem především o vzdělávání v oblasti budování kapacit, fundraisingu, monitoringu, evaluaci a fungování správních rad. Aktuální výzvy EU programů jsou často zaměřené na vzdělávání, v současné době proto nabídka vzdělávání organizací OS převyšuje poptávku. Stále však existuje velká poptávka po konzultacích zejména v oblastech práva, daní a účetnictví nebo managementu organizací OS. V roce 2016 podpořilo Ministerstvo práce a sociálních věcí poprvé 98 projektů v celkové hodnotě 227,3 milionů Kč (přibližně 9 milionů USD), zaměřených na profesionalizaci a budování kapacit OOS.

Také v roce 2016 spolupracovaly organizace OS s organizacemi z podnikatelského, akademického, nebo veřejného sektoru. Příkladem je spolupráce Českomoravské stavební spořitelny a Nadačního fondu pro podporu zaměstnávání osob se zdravotním postižením na projektu Srdcerváči, který je zaměřen na pomoc lidem se zdravotním znevýhodněním. Jak již bylo uvedeno, díky aktivitě RVNNO začala některá ministerstva uzavírat s organizacemi OS dlouhodobé smlouvy. Projekt Odpovědná škola, iniciovaný Asociací společenské odpovědnosti, představuje studentům na všech stupních komplexní přístup ke společenské odpovědnosti. Jeho cílem je změnit chování budoucích generací.

VEŘEJNÝ OBRAZ: 2,4

Obraz OOS v očích veřejnosti se v roce 2016 zhoršil. V některých případech silné názory OOS na citlivá témata jako je imigrační politika či inkluzivní vzdělávání přispěly k negativnímu vnímání sektoru ze strany politiků, vládních úředníků i veřejnosti. Přispívá k tomu i fakt, že média, někteří členové parlamentu a prezident šíří myšlenku, že některé OOS užívají veřejných zdrojů k lobbování za vlastní zájmy spíše než k práci pro veřejné blaho.

Stále platí, že média poskytovala pracovníkům neziskových organizací prostor jako expertům na konkrétní problematiku. Pokračuje též trend otevřenosti médií pro prezentace zajímavých projektů organizací OS. V médiích se stále objevují specializované rubriky a pořady zaměřené na občanský sektor, společenskou odpovědnost a dárcovství (např. Dokumentární cyklus Filantrop). V prosinci 2016 vyšel druhý katalog OOS jako příloha Hospodářských novin. Manažerka charitativních projektů České televize byla oceněna za propojování pořadů ČT s charitou.

Podle Centra výzkumu veřejného mínění, které pravidelně 2x ročně zjišťuje důvěru veřejnosti ve vybrané společenské instituce, důvěra v neziskové organizace klesá. Po relativně stabilním období od roku 2008 do roku 2014, kdy se míra důvěry pohybovala mezi 40 – 45 %, spadla v roce 2015 míra důvěry pod hranici 40 %, kde zůstala i během roku 2016. Některé OOS, zaměřené na advokační činnost svými aktivitami navíc polarizovaly veřejné mínění. Dle názoru expertů na občanský sektor si veřejnost nejvíce váží těch organizací OS, které zná z médií či jejich lokálního působení.

Práce organizací OS je oceňována také formou soutěží, například soutěží o nejlépe řízenou organizaci Neziskovka roku, kterou pořádá Nadace rozvoje občanské společnosti. Udělována jsou také ocenění v rámci konkrétních oblastí práce, jako je životní prostředí, zdravotní péče a vzdělávání či sociální podnikání. Oceňování jsou také dárci a podporovatelé organizací OS (ocenění TOP Odpovědná firma, Via bona) nebo dobrovolníci (cena Křesadlo). Národní rada osob se zdravotním postižením ČR uděluje cenu Mosty za mimořádnou aktivitu nebo čin ve prospěch občanů se zdravotním postižením. V roce 2016 byl Asociací nestátních neziskových organizací ČR uspořádán první ročník ankety Osobnost neziskového sektoru. Cílem akce je ocenění významných osobností, které napomáhají k rozvoji neziskového sektoru, a které přispívají k

budování silné občanské společnosti. Fórum dárců a Nadace rozvoje občanské společnosti uspořádaly 1. ročník Dne dárcovství.

Vláda poskytuje OOS finanční podporu, avšak veřejně jejich práci neoceňuje. Stále platí, že některé firmy počítají s neziskovými organizacemi ve svých koncepcích sociální odpovědnosti.

Organizace občanské společnosti vnímají význam public relations jako nástroje dlouhodobé udržitelnosti. Některé OOS využívají služeb profesionálů v oblasti PR, jiné se snaží kultivovat vztahy s novináři nebo ke komunikaci s veřejností používají sociální sítě. Oslovují veřejnost a média a propagují svoji činnost. Problémem je, že OOS se často nemohou public relations intenzivně a systematicky věnovat, protože jim chybí odborníci na tuto oblast i finanční zdroje.

Většina významných profesionálně fungujících organizací občanské společnosti má nastavena etická pravidla a kodexy. Často je ale dostatečně nezveřejňují. Ve společnosti obecně roste poptávka po vyšší transparentnosti organizací OS, konkrétně formou zveřejňování výročních zpráv v požadované kvalitě. Aktivní organizace tento požadavek naplňují, jiné organizace OS výroční zprávy nevydávají, nebo pouze na nízké kvalitativní úrovni.

Asociace veřejně prospěšných organizací ČR nadále realizuje hodnocení spolehlivosti veřejně prospěšných organizací a Fórum dárců nadále uděluje značku kvality nadacím a nadačním fondům.

Index udržitelného rozvoje občanského sektoru (CSOSI) je klíčovým analytickým nástrojem, který měří vývoj občanského sektoru ve střední a východní Evropě a Eurasii (E&E). Index sleduje vývoj občanského sektoru v devětadvaceti zemích za posledních dvacet let. Zkoumá celkovou příznivost prostředí pro občanskou společnost se zaměřením na právní prostředí, organizační základnu, finanční zajištění, prosazování zájmů, poskytování služeb, infrastrukturu a veřejný obraz. Každá dimenze je hodnocena sedmistupňovou škálou, kde 1 označuje velmi pokročilou úroveň rozvoje a 7 naopak nízkou úroveň rozvoje. Index byl vyvinut v Americké agentuře pro mezinárodní rozvoj (U.S. Agency for International Development) ve spolupráci s organizacemi v jednotlivých zemích, ve kterých je index sledován.

Pro více informací, prosím, kontaktujte Asociaci veřejně prospěšných organizací ČR (AVPO ČR) prostřednictvím e-mailu avpo@avpo.cz

Anglickou verzi dokumentu „Index udržitelného rozvoje občanského sektoru ve střední a východní Evropě a Eurasii za rok 2016“ naleznete na <http://www.usaid.gov/europe-eurasia-civil-society>